PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Meillä ollaan vasta 50 vuoden päästä siinä tilanteessa, että maan kohoaminen ja vedenpinnan nousu kumoavat toisensa. **NÄYTTELYTUOTTAJA SAMI PIHKALA, HEUREKA**

07.03.12

Aurinko nousee

Helsingissä kello 7.00
ja laskee kello 18.03
Oulussa kello 7.05
ja laskee kello 17.54
Utsjoella kello 7.10
ja laskee kello 17.38

Päivän sana

7.3. Mies sanoi hänelle: ”Päästä minut menemään, sillä päivä valkenee.” Mutta Jaakob sanoi: ”En päästä sinua, ellet siunaa minua.” 1. Moos. 32:27
8.3. Hän sanoi: ”Minä olen nähnyt Jumalan kasvoista kasvoihin, ja silti olen elossa.” Aurinko nousi, ja hän jatkoi matkaansa Penuelista eteenpäin ontuen lonkkaansa. 1. Moos. 32:31–32

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Tarja, Taru
Huomenna torstaina: Kansainvälinen naistenpäivä, Vilppu

Mietelause

Naisen silmä näkee kaiken, hänen korvansa kuulee kaiken vaistonkaltaisella nopeudella, ja näennäisen huomaamattomana hän tekee havaintoja, jotka jäävät suurimmilta filosofeilta tekemättä.
J. Weber

Lähetä merkkipäiväilmoitus Maaseudun Tulevaisuuteen

Merkkipäiväpalstalla julkaistaan vain päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä merkkipäivätietoja. Kirjallisesti lähetettävissä tiedoissa tulee olla merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, merkkipäivän ajankohta, titteli, kotipaikka ja mahdollinen lyhyt maininta merkkipäivän vietosta. Valokuvaksi käy mustavalko- tai värikuva, koolla ei väliä. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä. Tiedot postitetaan osoitteeseen: Maaseudun Tulevaisuus, “Merkkipäivät”, PL 440, 00101 Helsinki, tai lähetetään sähköpostilla osoitteeseen *merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi*.

KOULUPÄIVÄKIRJA

Kaikki pelissä

Hän oli luokan pienin oppilas. Ainevihkoon hän sai vain muutaman rivin kerrallaan. Mutta annas olla, kun hän pääsi tietokoneen ääreen. Usein hän kysyikin, että voinks mä auttaa. Ja kun päästin hänet koulun tiekonetta naputtelemaan, hän toi pian harjoitussivun luokkaan.

Jo iltapäivätunneilla hän tuli rauhattomaksi, pitäisi päästä kotiin ja tietokoneen kimppuun. Isä oli liiketoimissaan, poikaa hoivaili isän naisystävä. Opettajan silmä havaitsi, että pojalla oli tuskin yhtään ikäistään ystävää.

Sittemmin kun hän oli päässyt armeijasta, hän tuli kotiini näyttämään Mensan älykkyyskorttiaan. Saman tien hän avusti suitsait uuvahtavan koneeni uumenista tallenteille laajat kirjoitussarjat, jotta kone taas jaksoi muistaa. Hän kertoi pyrkivänsä lukemaan filosofiaa. Nyt en tiedä tästä vikkelästä tietokonehiirestä mitään.

Mutta sitten sain eteeni rajumman, tutun nettipojan tarinan. Äiti yksinhuoltaja. Poika on saanut, totta vie, heti pelivempeleet. Pelaamista ei voinut jättää, vaikka äiti ja poika vierailivat sukulaisissa. Missäs televisio, piuhat päälle ja konsolin nappulat sormiin! Tarjoiltavakin piti hakea juoksujalkaa koneen ääreen. Hän oli poissa muiden joukosta.

Ja näitä pelejähän riittää. Ne tulivat tälle kiltille pojalle elämänvaltaajaksi. Kouluunkaan ei oikein olisi viitsinyt lähteä. Ja poissaoloon tarjosi mahdollisuuden koti, josta äiti oli lähtenyt töihin. Ei kun peli päälle. Niinpä poika jäi jatkuvasti kotiin pelaamaan ja jäi jälkeen tehtävissä. Ikävä oli mennä kouluun, kun oli aina jäljessä. Niinpä hän ei mennytkään.

Mitä eteen? Hädissään äiti pyysi sukulaista hakemaan pelikoneen pois. Poika oli piilottanut sen sänkynsä alle. Ja kohta äidin miesystävä haki koneen takaisin. Kouluun ei viitsi lähteä koneen ääreltä.

Koulussa opettajat levittelevät käsiään. Ei ole keinoja, ei ammattitaitoa tähän. Mihin tämä lapsi? Silti ihannoidaan älytauluja.

Tutkijat varoittavat, että nettisukupolven taidoista luullaan liikaa. Lapsuudesta asti internetiä käyttäneet eivät välttämättä ole muita parempia löytämään tarvitsemaansa tietoa ja erottamaan luotettavaa aineistoa epäluotettavasta, he vetoavat.

Ja mitä nämä pelit sisältävät: väkivaltaa, sotaa, tappamista, vihaa, onnistumisen iloa heikompien voittamisesta. Kun lapsi on tällä harmaalla mielikuvitusalueella jatkuvasti, todellisuus hämärtyy. Meille kehittyy sukupolvi, josta emme oikein tiedä mitään. Pystyykö mikään opetus tai kasvatus korjaamaan sitä tunne-elämän vinksahtamista, mitä tämä nettipolvi sairastaa; vaikka tämähän on vain alkua.

Tähän sukupolveen on iskenyt pelien suunnittelutrendi. Pääministerikin ajoi Angry Birds -pelien asiaa Brysselissä. Siis vihaisten lintujen. Ehkäpä saamme näiden sota-, väkivalta- ja tappopelien joukkoon lapsille suunnatun pelin, jossa luonto uhkaa. Vaikkapa pilvet nielaisevat lapsia, puut saattavat äkkiä kaatua päälle tai kaunis kukka onkin itsemurhäräjäyttäjä. Ja siitä vaan kokeilemaan tässä miinakentässä luonnon ihanuutta.

Nythän pitää lapsen viihtyä. Ja siinä viihtymistrendissä on vahvasti mukana vanhemmilta ja huoltajilta piilossa oleva netin seksuaalinen väkivalta ja porno.

Vaikka koulumaailma ihannoi tätä repussa mikro -kulttuuria, meillä ei ole vielä opettajakuntaa, joka vähänkään osaisi antaa opetusta tälle ultrasukupolvelle. Kunhan ihannoidaan, kunhan vellotaan ajassa. Sillä nythän pitää viihtyä.

Tulevaisuudessa psykiatrien sohvilla onkin netin ylivirittämiä ihmisiä. Kyllä ammattiinsa sitoutunut opettaja sen tietää. Mutta tietävätkö yhteiskunnan päättäjät, erityisesti koulusta vastaavat?

MATTI SUMMANEN
on vantaalainen kirjailija ja opettaja.
matti.summanen@pp1.inet.fi

MENOT

Urheilu
Pulkkamäen MM-kilpailut 8.–10.3. Saariselällä. *www.saariselka.fi/pulkkamaenmm*
Head Freeride Boot Camp Ylläksellä 8.–11.3. Kaikentasoisille laskijoille suunnattu vapaalaskutapahtuma. *www.yllas.fi*

Näyttelyt
Lennossa – Linnut -näyttely Vapriikissa Tampereella. *www.tampere.fi/vapriikki*
Voimaa ja iloa metsästä -näyttely 19.3. asti Oulun kaupungin kirjastossa. Näyttelyssä mukana Oulun ensi- ja turvakoti ry, Metsähallitus ja PSK-opiston luonto-opiskelijat.
World Press Photo Expo 21.3. asti Oulun kaupunginkirjastossa.
Helene Scherfbeck -juhlanäyttely Villa Gyllenbergissä Helsingissä.
Serlachius-museot Mäntässä tarjoavat 31.3. asti vapaan sisäänpääsyn. *www.serlachius.fi*

Muuta
Mustin ja Lystin seikkailuviikko 9.3. asti. Lumimaa, Iso-Syöte. *www.iso-syote.fi*
Klapipäivää vietetään Lempäälän Ideaparkin eteläpäädyssä 17.3. klo 10–15. Työnäytöksiä ja näyttelyitä.

KARI SALONEN

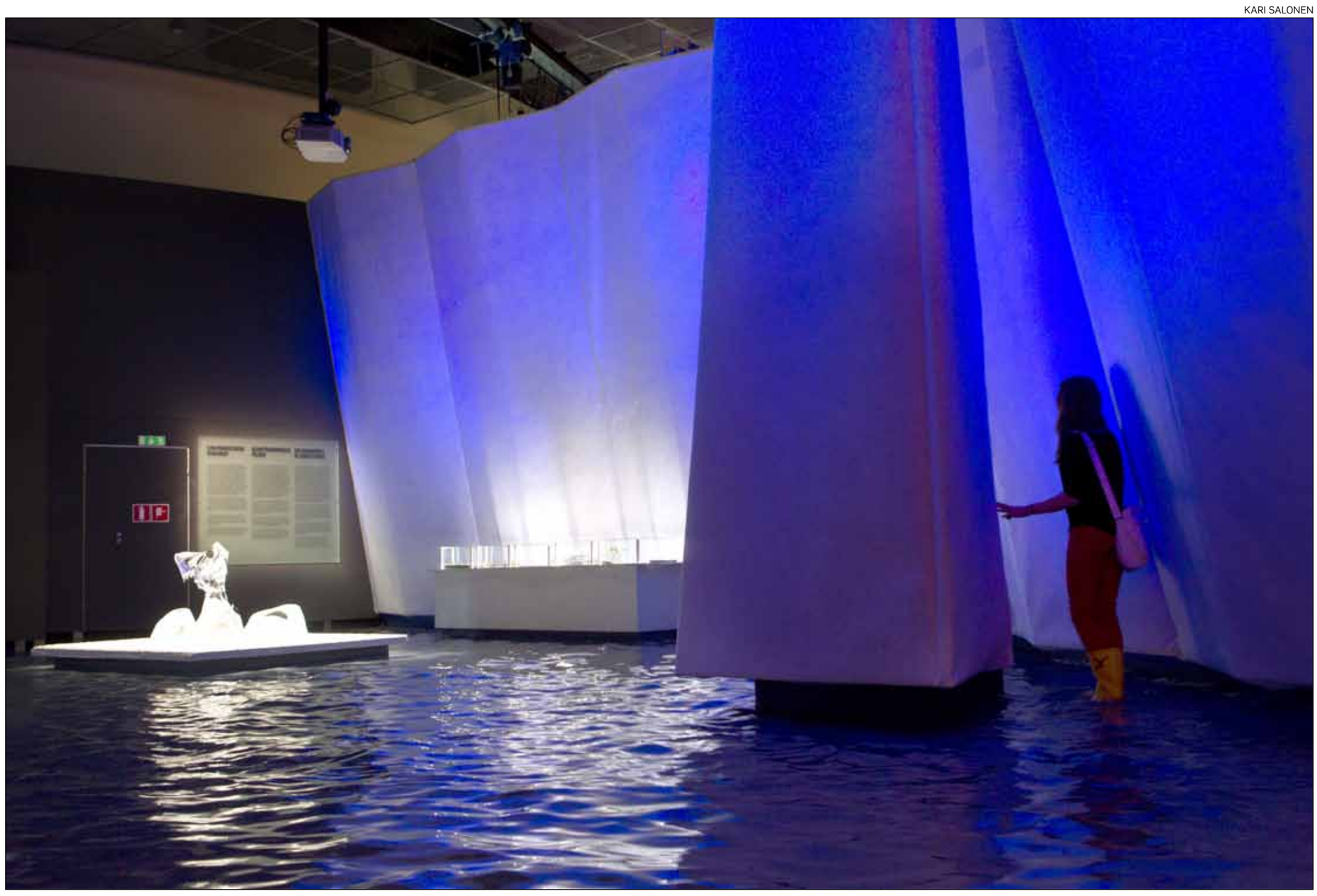

Heurekan näyttelysalissa on vettä nilkkoihin asti. Näyttelysaliin tuotu jääkuutio sulaa hiljalleen.

Jäätiköt sulavat, vedenpinta nousee

Tiedekeskus Heurekassa pääsee ihmettelemään ilmastonmuutoksen seurauksia.

Vesi ulottuu nilkkoihin asti. Kumisaappaat suojaavat niin pitkään kuin kukaan ei innostu pärskyttämään tai tönimään.

Heurekassa helmikuussa avautunut KlimaX-näyttely tuo ilmastonmuutoksen seraukset kosketusetäisyydelle. Yksi niistä on jäätiköiden sulamisesta johtuva vedenpinnan nousu.

Suomessa maa kohoaa vielä jääkauden jäljiltä.

”Meillä ollaan vasta 50 vuoden päästä siinä tilanteessa, että maan kohoaminen ja vedenpinnan nousu kumoavat toisensa”, kertoo näyttelytuottaja **Sami Pihkala**.

Sulamisnopeutta hankala arvioida

Näyttelysaliin on tuotu valtava jääkuutio. Näyttelyn avautuessa kuutiolla oli korkeutta puolitoista metriä. Pari viikkoa myöhemmin siitä on vain rippeet jäljellä.

”Sulamisnopeus on yllättänyt meidät. Arvio oli, että kuutio olisi vaihdettava uuteen kuuden viikon välein”, Pihkala kertoo.

Kumisaappaat saa lainaan käynnin ajaksi.

Odotettua nopeampi sulaminen muistuttaa, miten hankalaa ilmastonmuutoksen ennustaminen on.

Ilmaston lämpeneminen on tosiasia. Toinen tosiasia on, että ihmisellä on siinä näppinsä pelissä. Loppu on enemmän tai vähemmän arvailua.

”Vedenpinnan nousun ennustaminen on erittäin vaikeaa, ja arviot heittelevät laidasta laitaan. Jos koko Grönlanti sulaisi, vedenpinta nousisi kahdeksan metriä. Etelämantereen sulamisen vaikutus olisi 50 metrin luokkaa.”

Meidän elinaikanamme ei kuitenkaan tapahdu mitään niin dramaattista. Ei, vaikka lämpötila jatkaa varmaa nousuaan.

Kasvihuonekaasut nostavat lämpötilaa

Ilmasto on lämmennyt samaa tahtia kuin kasvihuonekaasujen pitoisuus ilmakehässä on noussut. Kasvihuonekaasut – niistä tärkeimpinä hiilidioksidi, metaani ja typpioksiduuli – ovat pääosin peräisin ihmisen toiminnasta.

”Teollistumisen aikana, 1700-luvulta nykypäivään, maapallon keskilämpötila on kohonnut 0,8 astetta”, Pihkala kertoo.

Seinällä kuvataan keskilämpötilan tähänastinen kehitys ja kolme pääskenaariota, joiden mukaisesti se jatkaa nousuaan.

”Niistä optimistisimmassa lämpötilan nousu onnistutaan pysäyttämään kahteen asteeseen. Se vaatii kaikkien teollisuusmaiden sitoutumista muun muassa uusiutuvien polttoaineiden käyttöön.”

Pihkalan mielestä ilmastonmuutosta on syytä pysähtyä pohtimaan, vaikka julkinen keskustelu siitä onkin hiljennyt.

Mitä minä voin tehdä? Onko minun helpointa vaihtaa auto polkupyörään, naudanliha kasviksiin vai öljylämmitys maalämpöön?

Uloskäynnin lähellä on seinätilaa, johon näyttelyvieras voi kirjoittaa omat ajatuksensa ilmastonmuutoksesta.

Nuoret ja aikuiset kohderyhmänä

KlimaX on siinä mielessä poikkeuksellinen näyttely, että se on suunnattu nuorille ja aikuisille. Ei lapsia silti täysin ole unohdettu.

”Jään koskettelu on se, mitä lapset voivat täällä tehdä.”

Entä miten käy, jos näyttelyssä sattuu pyllähtämään?

”Meiltä saa varavaatteita, ja omansa voi jättää kuivauskaappiin loppukäynnin ajaksi. Kännykän pudottaminen veteen voi olla kohtalokkaampi juttu.”

HELI VIRTANEN

KlimaX-näyttely Vantaalla tiedekeskus Heurekassa 27.1.2013 asti.

Sami Pihkala kertoo jään sulaneen odotettua nopeammin.

HEVOSELÄMÄÄ

Täyttä ravia

Hevonen oli takavuosina maalla itsestäänselvyys. Lapsuudessani ei juuri ollut konevoimaa käytössä, vaan hevonen avusti metsä- ja peltotöissä, kuljetti perheen kyläreissuille ja joulukirkkoon.

Hevonen oli apuna myös, kun huomasin savottakortteerissa olleen nuorukaisen luovan minuun kiinnostuneita katseita. Lähdin mielelläni siirtämään hevosen liekaa, kun huomasin tämän nuorukaisen lähestyvän pihaa. Puhuimme usein hevosista, sillä jokainen nuori mies haaveili sellaisesta metsätöiden avuksi.

Syksyllä savotat siirtyivät, mutta lumien tultua tapasimme iltamissa. Päätöstanssien aikana sovimme uudesta tapaamisesta. Kesällä olimme kihloissa ja seuraavana juhannuksena tanssittiin häitä.

Löysimme edullisen pientilan korkealta ja kivikkoiselta vaaralta. Hintaa alensi se, että kaupan ehtona piti huolehtia talossa asuva iäkäs pariskunta syytingillä elämän loppuun asti. Kauppaa epäröitiin, mutta lopulta yhteinen elämä päätettiin aloittaa siellä.

Vanhan ja huonokuntoisen hevosen tilalle piti hankkia uusi. Mies kuuli tutultaan Ravista, joka kuulemma oli vikuri, mutta josta oikeanlaisella kohtelulla saisi hyvän hevosen.

Valkeasukkainen hevonen tuotiin vaaralle, ja navetan laajennuksen yhteydessä uusittiin tallikin. Perheeseen syntyi ensin poika ja sitten tyttö. Peltoja laajennettiin ja kiviä vedettiin karusta maasta.

Ravi oli korvaamaton apu kaikessa. Se veti pellosta kiviä raunioihin liistereellä tai kärryillä. Se kuljetti maitotonkat tien varteen ja veti niittokonetta sekä teki isäntänsä kanssa pitkiä päiviä savotassa.

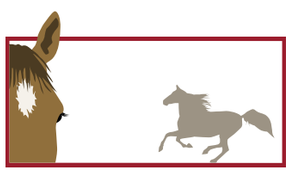

Lisäksi isäntää ja hevosta pyydettiin tilapäistöihin hevosettomiin naapureihin. Niitä töitä teki mielellään, sillä niistä sai lisätienestiä.

Hevoset yhdistivät pienen kylämme. Talvisin ei tarvinnut tarpoa umpihankia, sillä hevostiet risteilivät naapureiden välillä. Naapurissa käytiin milloin milläkin asialla. Leipomispäivänä käytiin viemässä lämpimäisiä.

Seuraavana kesänä talvet savotoissa raatanut mies alkoi kärsiä nivelkivuista vasemmassa kädessä. Sitä tutkittaessa löytyi sydänsairaus, joka lienee ollut sodan peruja. Vaaralle oli puuhattu uutta taloa, mutta hankkeesta luovuttiin. Talo päätettiin ostaa tehdastaajamasta.

Vaaralta muutettaessa Ravi kuljetti huonekaluja tien varteen kuorma-autoa odottamaan. Käsittiköhän se tekevänsä meille viimeistä palvelustaan? Tilallemme tulevia opastimme, että Ravi on säyseä hevonen, kun sitä oikein kohtelee. Kerroimme myös hevosen tottuneen saamaan kauraa ja leipäpaloja.

Seuraavana kesänä kävimme kyläilemässä entisessä kodissamme. Siellä oli kaikki muuttunut. Aitoja oli kaadettu ja osa vaivalla raivatusta heinämaasta jätetty kesannolle. Karjasuojarakennuksen väliseiniä oli purettu polttopuiksi.

Ravi hirnui iloisesti meidät nähdessään, mutta uudella isännällä oli siitä ikävää kerrottavaa.

Hän oli houkutellut sitä leipäpalan sijasta puun kappaleella. Ravi oli leivän puuksi todettuaan heilauttanut uutta omistajaa olkapäästä niin, että tämä oli kaatunut. Isäntä oli alkanut pelätä hevosta. Se myytiinkin pian, ja muutaman vuoden päästä koko perhe muutti vaaralta.

Ravi pääsi kuitenkin vielä palvelemaan entistä isäntäänsä. Oli tapana, että tehdastaajaman naapurukset pyysivät keväisin hevosmiehen kyntämään vakoja perunan kylvöä varten. Hevosmies kulki sitten talosta taloon, ja naapurukset kävivät porukalla kylvämässä kussakin talossa.

Urpon päivänä 1965 Ravi isäntineen oli pyydetty tähän kyntöhommaan. Mies kävi taputtelemassa ja silittelemässä hevosta, joka heti hirnahti iloisesti miehen tuntiessaan. Tämä oli miehen ja hevosen viimeinen kohtaaminen, sillä samana yönä mies sai sydänkohtauksen ja menehtyi. Hevonen eli vielä monta vuotta.

Ajatus palaa usein noihin työntäyteisiin maalaisvuosiin. Mieleen piirtyy kuva komeasta miehestä, johon erottamattomasti liittyy valkeasukkainen hevonen. Ravin aisakello on edelleen rakkaana muistoesineenä lipaston päällä lasten ja lastenlasten ja lastenlastenlasten kuvien joukossa.

RAIJA NEVALAINEN
Kontiolahti